

ชื่อเรื่องการค้นคว้าแบบอิสระ ประสิทธิภาพการดำเนินงานธุรกิจของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัด
เชียงใหม่

ผู้เขียน นางสาวรัตนวิภา แสงตะวัน

ปริญญา วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (ธุรกิจเกษตร)

คณะกรรมการที่ปรึกษาการค้นคว้าแบบอิสระ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.กมล งามสมสุข ประธานกรรมการ
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เยาวเรศ เขาวนพูนผล กรรมการ

บทคัดย่อ

สหกรณ์การเกษตรมีความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ การที่จะทำ
ให้สหกรณ์การเกษตรประสบความสำเร็จได้นั้นจำเป็นต้องมีการบริหารงานที่ดี การศึกษาค้นคว้า
วัตถุประสงค์ในการศึกษา 3 ประการ คือ 1) เพื่อทราบลักษณะและผลการดำเนินงาน ตลอดจนปัญหา
ในการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตร 2) เพื่อทราบประสิทธิภาพทางเทคนิคเชิงเปรียบเทียบและ
ประสิทธิภาพด้านขนาดของสหกรณ์การเกษตร 3) เพื่อทราบแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพ
ของสหกรณ์การเกษตร ข้อมูลที่ใช้ประกอบด้วยข้อมูลปฐมภูมิจากแบบสอบถามและข้อมูลทุติยภูมิ
จากรายงานกิจการประจำปี 2546-2550 ของสหกรณ์การเกษตรทั่วไปในจังหวัดเชียงใหม่ จำนวน 50
แห่ง และผลการรวบรวมข้อมูลถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์ในเชิงปริมาณด้วยสถิติเชิงพรรณนาและ
การวิเคราะห์เส้นห่อหุ้ม (DEA) ที่พิจารณาด้านผลผลิตเพื่อประเมินประสิทธิภาพทางเทคนิคเชิง
เปรียบเทียบ ประสิทธิภาพต่อขนาด และแนวทางการปรับปรุงประสิทธิภาพการดำเนินงานสหกรณ์

ผลการศึกษาลักษณะและผลการดำเนินงานของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่
พบว่า สหกรณ์การเกษตรส่วนใหญ่มีจำนวนบุคลากร (ประธาน ผู้จัดการ เจ้าหน้าที่) ที่จำเป็น
เพียงพอต่อสหกรณ์การเกษตรและมีความเหมาะสมตามขนาดของสหกรณ์และตามระยะเวลาที่
ก่อตั้ง ส่วนด้านประสิทธิภาพและระดับการศึกษาของบุคลากรของสหกรณ์การเกษตรมี
ความสัมพันธ์กับระยะเวลาที่ก่อตั้งสหกรณ์และมีแนวโน้มในการเพิ่มสูงขึ้นตลอดช่วงเวลา พ.ศ.
2546-2550 แต่การฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างศักยภาพให้พนักงานยังอยู่ในระดับต่ำ

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีสหกรณ์การเกษตรที่มีผลการดำเนินงานขาดทุนเพิ่มขึ้นทุกปี ในปี
2546 มีสหกรณ์การเกษตรขาดทุนจำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 28) เพิ่มขึ้นเป็น 19 แห่ง (ร้อยละ 38) ใน

ปี 2550 และด้านสมาชิกพบว่า โดยรวมสหกรณ์การเกษตรมีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นทุกปีตั้งแต่ปี 2546 -2550 แต่เป็นการเพิ่มขึ้นในอัตราที่ลดลง โดยในช่วงปี 2546-2547 มีจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 3.14 แต่ในช่วงปี 2550-2551 อัตราการเพิ่มขึ้นของจำนวนสมาชิกลดลงเหลือร้อยละ 2.78 ด้านธุรกิจหลักที่มีจำนวนสหกรณ์การเกษตรดำเนินงานมากที่สุด คือ ธุรกิจสินเชื่อโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 70 ของสหกรณ์ทั้งหมด รองลงมาคือ ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่ายโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 67 ของสหกรณ์ทั้งหมดและธุรกิจหลักที่มีจำนวนสหกรณ์ดำเนินงานน้อย คือ ธุรกิจแปรรูปผลิตภัณฑ์การเกษตรและผลิตสินค้า และธุรกิจให้บริการและส่งเสริมการเกษตรโดยเฉลี่ยคิดเป็นร้อยละ 10 และร้อยละ 8 ของจำนวนสหกรณ์ทั้งหมด ผลการศึกษาด้านปัญหา พบว่า สหกรณ์การเกษตรร้อยละ 87 มีปัญหาสมาชิกมีหนี้ค้างชำระมากที่สุด

การศึกษาด้านประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่จำนวน 26 แห่ง พบว่าในระยะเวลา 5 ปี (2546-2550) สหกรณ์การเกษตรมีประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยเท่ากับ 0.996 และมีประสิทธิภาพทางเทคนิคที่แท้จริงเฉลี่ยเท่ากับ 0.998 สหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่ส่วนใหญ่ร้อยละ 90 มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างเต็มที่ นอกจากนี้ในรอบ 5 ปีที่วิเคราะห์ พบว่า ดัชนีผลผลิตภาพผลผลิตของสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดเชียงใหม่มีค่าเท่ากับ 1.037 แสดงถึงการเจริญเติบโตของผลผลิตภาพในระดับที่เหมาะสม การเจริญเติบโตดังกล่าวมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากกว่าการเปลี่ยนแปลงประสิทธิภาพการดำเนินงาน โดยเปรียบเทียบ

การศึกษาด้านประสิทธิภาพของสหกรณ์การเกษตรในปี 2550 เพื่อพิจารณาการปรับปรุงการดำเนินงาน พบว่า สหกรณ์การเกษตรที่วิเคราะห์จำนวน 32 แห่งมีค่าประสิทธิภาพทางเทคนิคเฉลี่ยเท่ากับ 0.913 สหกรณ์จำนวน 21 แห่ง (ร้อยละ 65) มีประสิทธิภาพทางเทคนิคอย่างเต็มที่และมีสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคที่แท้จริงอย่างเต็มที่จำนวน 26 แห่ง (ร้อยละ 81) แบ่งเป็นสหกรณ์ที่มีผลตอบแทนต่อขนาดคงที่ เพิ่มขึ้น และลดลง จำนวน 21 2 และ 3 แห่งตามลำดับ สหกรณ์ที่ไม่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคที่แท้จริง 6 แห่งควรปรับปรุงทั้งรายได้ธุรกิจสินเชื่อและรายได้ธุรกิจอื่นเพิ่มขึ้นอย่างละร้อยละ 8 และปัจจัยการผลิตคือ ต้นทุนธุรกิจสินเชื่อ ดอกเบี้ยจ่ายเงินรับฝาก ต้นทุนดำเนินงาน ค่าใช้จ่ายดำเนินงานอื่นๆ ค่าใช้จ่ายเงินเดือนและค่าจ้าง และต้นทุนธุรกิจอื่นควรลดลงร้อยละ 35 26 25 17 8 และ 4 ตามลำดับ สหกรณ์การเกษตรทั้ง 32 แห่งมีค่าประสิทธิภาพต่อขนาดเฉลี่ยเท่ากับ 0.942 โดยมีผลตอบแทนต่อขนาดคงที่จำนวน 21 แห่ง ส่วนสหกรณ์ที่มีประสิทธิภาพทางเทคนิคที่แท้จริงแต่ขาดประสิทธิภาพต่อขนาดจำนวน 5 แห่ง โดยมีผลตอบแทนต่อขนาดเพิ่มขึ้นจำนวน 2 แห่ง ซึ่งควรขยายขนาดการดำเนินงานให้ใหญ่กว่าเดิมและผลตอบแทนต่อขนาดลดลงจำนวน 3 แห่ง ซึ่งควรลดขนาดการดำเนินงานให้เล็กลง

Independent Study Title	Efficiency of Agricultural Cooperatives' Business Operations in Chiang Mai Province	
Author	Miss Rattanawipa Sangtawan	
Degree	Master of Science (Agribusiness)	
Independent Study Advisory Committee	Asst. Prof. Dr. Kamol Ngamsomsuke	Chairperson
	Asst. Prof. Dr. Yaovarate Chaovanapoonphol	Member

Abstract

Agricultural cooperatives are crucial for national social and economic development and their successes are attributable to their operational performance. This study aimed to 1) understand the nature and the results as well as problems and obstacles concerning agricultural cooperatives' operation, 2) identify the comparative technical efficiency and scale efficiency among various agricultural cooperatives, and 3) learn about their efficiency improvement measures. Data and information were collected using the designed questionnaire and interview with authorized personnels of 50 agricultural cooperatives in Chiang Mai province. Data collected included secondary information during 2003 to 2007 from pertinent annual reports. Analyses were performed upon the results of descriptive statistics and the application of output oriented Data Envelopment Analysis technique using DEAP 2.1 software.

Analyses of the collected data found that most agricultural cooperatives had adequate primary human resource (chairman, manager and staffs) in line with their business size and the length of operation. The experience and educational achievement of individual key staff members of the agricultural cooperatives varied with the time the organizations having been in establishment and they were likely to develop themselves. However, the training activities for building staff's capability remained quite limited. In the past 5 years, the number of agricultural cooperatives with increasing business loss has been growing. In 2003, the number was 11 (28% of all cooperatives under study) and it increased to 19 (38%) in 2007. The absolute number of overall cooperative members continued to grow from year 2003 to 2007

but at decreasing rate from 3.14% during 2003-2004 down to 2.78% during 2007-2008. The principal business of the agricultural cooperative in Chiang Mai was found to be agricultural credit (by 70% of all cooperatives) followed by selling production and consumer products (67% of all cooperatives). The least popular businesses appeared to be agricultural and product processing, and agricultural extension services undertaken by only 10% and 8% of the cooperatives respectively. The main problem challenging 87% of all agricultural cooperatives was members having outstanding debt.

The study on the efficiency of 26 agricultural cooperatives revealed in the past 5 years (2003-2007) that their average technical efficiency was 0.996 and the pure technical efficiency to have the average value of 0.998 while the majorities (90%) were operating at full technical efficiency. During these 5 years, the total factor productivity growth index took place at proper rate of 1.037 as a result of technological progress rather than from improvement in technical efficiency change.

Specific investigation on 32 agricultural cooperatives to assess their efficiency score in 2007 and determine remedial measures disclosed the average technical efficiency to have the value of 0.913 and 65% among them (21 cooperatives) operated at full technical efficiency. Meanwhile 26 cooperatives or 81% managed to reach full pure technical efficiency, 21 of which from the constant return to scale, 2 of which from the increasing return to scale and the remaining 3 from the decreasing return to scale. A total 6 agricultural cooperatives did not attain pure technical efficiency and they should improve their performance by improving income from agricultural credit and other forms of business by 8% and 8% respectively and reducing the spending in the following categories: cost of loan business operation, interest paid for deposit, working capital, other operational expenses, salary and wage payments and other business costs, by 35, 26, 25, 17, 8 and 4% respectively. The examination on scale efficiency found that on the average agricultural cooperatives in Chiang Mai province had the scale efficiency value of 0.942. Twenty one of them experienced constant return to scale, while 5 cooperatives despite their pure technical efficiency lacked the scale efficiency. Two of these 5 cooperatives had increasing return to scale thus they should expand their scale of operation. On the other hand, the remaining 3 of them are decreasing return to scale thus they should reduce their scale of operation.